

- တွညးရာဇာဓိရာဇ် ကသီသ္မာတသိက် တိတ်ဒင်စမုက် ပွဲကိုက္ကတ်ထင် လ္လှူရာဇာပလ္လင် ရုပ် ရ်မစိစောန်တနာနာသင်္ဂု စသိုင်ဒင်သီက္ခိတ် ကော့မိန္ဒောဟောရာ ဗူးအမတ်ဒကိုပ်ပွာန် သ တုံဇွိဖအိုတ်၊ -။ (ရာဇာဝံသကထာ။/ မုက်လိက်-၂၁၉။)
- တီလပိုဗင်ယသဂြော ပဘာဂကိုသွင်ဂြို ညးခါသိုဉ်ဖျိုက်တွဲ ကော့အ်ဗဒိပ်တွညးရာဇာဓိရာဇ် စိုပ်မုက်ထမ္မက်မူးဒပ် ကိုရဲတအ်ယိုက်ပျိုန်တွဲတအ်ဂှ်တဲ ပဒတ်မင်ဆမူးဒပ်။ ပွဲဂှ် တွညးရာဇာ ဓိရာဇ် ကသီသ္မာတသိက် တိတ်ဒင်သီက္ခိတ်၊ -။ (ရာဇာဝံသကထာ။/ မုက်လိက်-၂၂၂။)

((((((((((((())))))))))))))

ကသီ

ဝေါဟာရ ‘ကသီ’ ဝွံ ဒ်နာမ်မွဲတဲ ပွဲအဘိဓာန်အ္ဗာဟာလီဒေဂ် ကိုလင်အဓိပ္ပါယ် n. a bush ရ။ ‘ကသီဂြိုပ်’ ဂှ်ပွန် အ္ဗာဟာလီဒေကိုလင်အဓိပ္ပါယ် n. bush, scrub ရ။ “တုံဆုသုတ်”/ “တုံ ဆုဂကူဇုတ်ဇုတ်”/ “ဗြို”၊ ဗတ်ဘာသာဗျာမူး “သစ်ပင်ငယ်”/ “ပုပုပ်သောအပင်”/ “ချို” မဒ်ရ။ ရံင်ကေတ်ဝါကျပယိုက်လျှို မကိုလင်ဗွဲသွတ်ဝွံမူး ဝေါဟာရမန် ‘ကသီ’ ဣအ်ဂှ် ဗွဲအဓိပ္ပါယ် “ဗြို”/ “တုံဆုဂကူဇုတ်ဇုတ်” တအ်သွး စကာဂွံဟုံသေင်၊ တုံဆုဂကူဇုတ်ဇုတ်ကိုလေင် အ ယောတုံဇုတ်သွတ်ဒွင် ကွာဇုတ်ဟုံဇုတ်ဇုတ်ဇုတ်လေင် စကာမန်ကိုဟေင်ရ။ ဥပမာ — တုံဗြိုမူးဂှ် ဒ်တုံဆုဂကူဇုတ်ဇုတ်ရ၊ ဆဇုတ်တိုန် ကွာဇုတ်ဟုံဇုတ်ဇုတ် အယောဇုတ်မဇုတ်ဒွင်ဂှ် “ကသီဗြိုသု” သ် ဝွံညးတမ္ဘာစကာတ် ဝွံညာတ်ကေတ်ရ။ ဝါကျဂမၠိုင်ဗွဲသွတ်ဝွံ ဩဝ်လုတ်ရံင်ညိ။

- “ပွဲယံကာလဗြ ပွဲဂြိုပ်ကသီတုံဇုတ် ပုဗ္ဗိပိတ်လျးပွဲဇ္ဇေတ် သုတ်ဗြသီရိမာ ကော့တြုံသျှိုက်ဇ ကု မလုပ်အာအကြာတုံကသီဇဗှ်တဲ ---။” (၅၅၀။ ၉-၃၁၈။ ဒု-၁၈၈။ အစွောံ။) (ကသီတုံဇုတ်၊ တုံကသီဇုတ် = ကုလားလေပ်ပန်းချို။) ပွဲမူအေဂ်လိက်/ ---- he entered into a thicket of kanavera **bushes**, ----- . (The Jataka: Vol. III & IV: Book IV: p-41)
- “ယွံခမိတံ၊ ကိလေသတဏှာမူးဂှ် လွပမွဲသွတ်ကိုဇုတ်ညိ။ အယံမသွတ်ထိုက်ဂှ် ကိုဒ်ကိုရ၊ ညင်ကသီဇုတ်ဗြိုသုဇုတ်ဗွဲဂှ်ကို ဇုတ်ချန်ဆုဗွဲသွင်တဲ ရဲဇုတ်ဏာဗစိုပ်လေင် ကုဆုဗွဲသွင်ဇုတ် မ ချန်ဂှ်ကို၊ တွပညာတမ္ဘာတေဂှ်ကိုလေင် တဏှာမဂပ်ဂင်သင်ကာဂှ် စိုန်ဂပ်ဂင်သွအသင်ကာ ဟေင်” (ကျဂ်တြဲဂး။) (၅၅၀။ ၉-၃၇၀။ ဒု-၃၄၀/၃၄၁။ အစွောံ။) ပွဲမူဗျာ/ “ရဟန်း တို၊ ကိလေသာမည်သည်ကို အနည်းငယ်ဖြစ်ငြားသော်လည်း ရွံရှာအပ်၏။ ကိလေသာမည်

သည်ကား ပညောင်ပင်ကဲ့သို့ ပျက်စီးခြင်းသို့ ရောက်စေတတ်၏။ ရှေးပညာရှိတို့သည်လည်း ရွံရှာအပ်သည်တို့ကို ရွံရှာကုန်သလျှင်ကတည်း။” (၅၅၀။ တ-၈၅။ ညောင်ကန်။) ပဲ့မူအင်္ဂလိက်/ But on this occasion the Master addressing the Brethren said, “Brothers, sin ought to be regarded with suspicion. Though it be as small as a **banyan shoot**, it may prove fatal. Sages of old too suspected whatever was open to suspicion.” (The Jataka: Vol. III & IV: Book V: p-137)

- ဂစေံဖြဲခွဲ၍ ခေံစသတ်ဖြဲသိုလမုဟ်တဲ ခေံကျင်ချုန်ပွဲတို့ဗပုင်ဂ်တဲ ခေံကဏေံပွဲစုတ် ပွဲဂါပ်ဗပုင်ဂ်ရ။ ဟိုတ်နူကဏေံဂ် တွံကသိုဖြဲသိုခွဲ၍ ကွီ၍ဒ်ရ။ တွံဖြဲသို၍ ကာလခေံမဒ်သျှင်ပန်လပုဟ်ဂ် ခေံမွဲသျှဗ္ဗာင်ကွပ်ဗ္ဗတ်တဲ၍ ခေံဂပ်ဆဲးတဲရ။ (၅၅၀။ ဇ-၃၇၀။ ဒု-၃၄၁။ အစွေံ။) ပဲ့မူဗ္ဗာ/ တစ်ခုသောငှက်မသည် တစ်ခုသောပညောင်ပင်၌ ပညောင်သီးမှည့်ကိုစား၍ ထိုပေါက်ပင်သို့ သွား၍နား၏။ အခွ၌ ကျင်ကြီးကိုချ၏။ ထိုပေါက်ပင်၌ ပညောင်ပင်ငယ်သည် ပေါက်၏။ ပညောင်ပင်ငယ်သည်လည်း လက်လေးသစ်မျှရှိသောကာလ၌ နီသောအညွန့်အရွက် ရှိသောအားဖြင့် တင့်တယ်၏။ (၅၅၀။ တ-၈၅။ ညောင်ကန်။) ပဲ့မူအင်္ဂလိက်/ By and by a certain fowl, after eating the ripe fruit of banyan, came and perched on the Judas tree, and dropped its excrement into the fork of it. Thence there sprang up a **young banyan**, which grew to the height of four inches and was bright with red shoots and greenery. (The Jataka: Vol. III & IV: Book V: p-137)
- (ကွီက)စူဠတုဏ္ဍိလ တိတ်နူကသိုခြံဂ်တဲ အာသိုသတိဂ် အာညာတ်ပင်မခိဟ် ပွဲဂျင်ကွီကဂ်ရ။ တဲညာတ်စုတ်ဇုက်ပး ပွဲတဲလဗင်ပိစောံဂ်တဲ “လျှဟ်ဝံ ပရိက်အဲမဒ်ကုအဲရောင်သွံ” ရဝံချပ်တဲ ဖေက်ဘဲဂစိုတ်တဲ --။ (၅၅၀။ ဇ-၃၈၈။ ဒု-၄၁၈။ အစွေံ။) ပဲ့မူဗ္ဗာ/ စူဠတုဏ္ဍိလသည် ချုံမှထွက်၍ ထမင်းစားကျင်း၏အနီး ထိုလူတို့၏ တည်သောအဖြစ်ကိုသိ၍ “ယနေ့ငါ့အား သေဘေးရောက်ပြီ” ဟု ဘေးဖြင့်ကြောက်သည်ဖြစ်၍ --။ (၅၅၀။ တ-၁၉၅။ ညောင်ကန်။) (ကသိုခြံ = ချုံပင် = a bush)
- သွိုင်သပပ်မွဲ၍ ခေံကွီ၍ဗဒ်အတ္တဘဇကုခေံ မွဲဗ္ဗတ်ကွဲမသုန်စောံယောဇနာ နသွိုင်ခေံဂ် ခေံပိုက်ဖဲကွေံသုတ်တဲ သွိုင်နန်မွဲ မွဲဗ္ဗတ်ဇမိုင်လီၤပိဟ်ဂ် ဂိုင်ဗိုတ်ကေတ်လွင်ဗ္ဗနန်ဂ်တဲ အဟာနန်မဇိုတ်လဝ်ဂ် ကိုကွာတ်ထေံကွေံတဲ သွိုင်သပပ်ဂိုင်ဏာမတလဲအာဂ် တွဟ်နသိုက်ဗလးလမျိုဇကုဂ်ရ သွိုင်နန်ပူလီဝံတဲဖြဲသိုခွဲတဲ တွံဖြဲ၍ သိုရိဟ်သိုတဲ လပိုက်ကွီအာရ။ မွေံအံစတ်ကို တွံကြိတ်ဒမ်သပပ်ဂ်မွဲ ဆုဖြဲသို၍ န်ညင်ရဆုကသို တွံဆုဗျေတ်ဗျေတ်မွဲတဲကိုရ။ (၅၅၀။ ဇ-၄၁။ ဒု-၅၁၉။ အစွေံ။) (ဂဠုန်မင်းနေရာ လက်ပံပင်ကြီးနှင့် နှိုင်းစာလျှင် ထိုညောင်ပင်သည် သစ်ပင်ငယ်တစ်ပင်မျှကဲ့သို့ ဖြစ်၏။)

- “အဲဝံ့ ပဲ့တဲဏံ ဒးပကာဂစိုတ်ရ။ မွဲးတံညးစါတုန် သိုက္ခမာဇာတိရောင်။ ကောင်ကာသ္မာင် ကောန်စဂယိုင်လမျိုရောဟံမာန်။ ကွတ်ဝံ့မွဲ ဂိုင်ကေတ်လဝ်ညိရ” သိုင်ဂးတဲ ပကာတ်ကိုက္ကတ် ဂှ်တဲ ဖအောင်ကာညးစါရ။ ပဲ့ကိုကသီဂြိုပ်ဂှ်ဟောင် သိုင်ဂှ်ပက္ခေကာဂစိုတ်ရ။ (၅၅၀။ ၉-၄၅၄။ ၇-၈၉။ အစောံ။) (ကသီဂြိုပ် = ချံပုတ်)
- “ယံသိုင်နာ်၊ အဲဗလးရ။ သိုင်နာ်တိတ်အာနူခရိုင်ဂှ်ရ။ သိုင်နာ်ဂဇောင်အာရ” ဂးတဲ လွာ်ဂိုင် ပ္ဍိတ်နူထံခရိုင်ဂှ်ရ။ သိုင်နာ်တိတ်အာနူထံခှ်တဲ လုပ်အာပွဲတဏအိကသီပွဲဂှ်တဲ ပှေင်က္ခေရုပ် နာ်ဂှ်တဲ က္လိဗဒ်ရုပ်မ္ဗိဟ် မ္ဗုဇကုမဉ္ဇိဏ္ဍာတ်ကျိုင်ကျပ်ကေတ် အလကာ်ရမပြဲပြဲတဲ -။ (၅၅၀။ ၉-၅၀၆။ ၈-၇၅။ အစောံ။) (ကသီပွဲ = ပန်းချီ)
- မွဲးလအိတ်ဍုင်ဂှ် တံ့ကသီပွဲလစံက်, ဗကေတ်, သာ်ထပ်, သာ်ဆီ, သာ်ကျု, သာ်ချို ပ္ဍဲနရ် ဂြိုင်သာ်ဂှ် မွဲယောဇနာမ္ဗုရ။ (၅၅၀။ ၉-၅၁၄။ ၈-၁၈၁။ အစောံ။)
- “ဗြဲတံညးဂမ္ဗိုင်မွဲးဂှ် ခေံလုလန်ပွဲတြုတ်တံသန်ရောင်။ ခေံဂြုသပ်ဖျပ်က္ခေတဲတဲ ခေံကေတ်နင် တြုတ်တံဂှ်တဲ ခေံသ္မိတြုတ်တံဂှ် ဂစိုတ်အဲပွန်ရဟံတီ” ချပ်တဲ အာအောင်ခိုင် ပဲ့ကသီတံ့ဆုတ်ဂှ် ရောင်။ (၅၅၀။ ၉-၅၁၉။ ၈-၂၄၅/၂၄၆။ အစောံ။)

(((((((((((((((())))))))))))))

ကမ္ဗ

ဝေါဟာရ ‘ကမ္ဗ’ ဝံ့ ပဲ့အဘိဓါန်အ္ဗာဟာလီဒေဂှ် ထွေးလပ်ဒဒ်ပိုင်ကြိယာကို သိုဒဒ်ပိုင်နာမ်တဲ ကိုလပ်အဓိပ္ပါယ် v. to cry aloud, to proclaim, to make an effort: n. proclamation, narration, beginning ရ။ ဗွဲဒဒ်ပိုင်ကြိယာ အတိုင်အ္ဗာဟာလီဒေကိုလပ်ဂှ် အဓိကဂွံညာတ်ကေတ် အဓိပ္ပါယ်(၂) သာ်ရ။ “to cry aloud”, “to proclaim” မွဲးဂှ် ဗတ်မန်မွဲး ‘ပျိုန်ရမ်သင်’/ ‘လလောင်ပိုင်’ မန်တဲ ဗတ်ဗွာမွဲး ‘ကြေးကြော်သည်’/ ‘ဟစ်ကြေးသည်’ မန်ရ။ “to make an effort” မွဲးဂှ် ဗတ်မန်မွဲး ‘ပ္ဍိတ်ဒြဟတ်’/ ‘ပလ္လီ’ မန်တဲ ဗတ်ဗွာမွဲး ‘အားထုတ်သည်’/ (တစ်စုံတစ်ခုကိုပြုရန်) ဟန်ပြင်သည်’ မန်ရ။ ဝေါဟာရ ‘ကမ္ဗ’ ဝံ့ အဓိပ္ပါယ်ခေံ ဗွဲဒဒ်ပိုင်နာမ်ဂှ် အဲဟံ့ဂွံညာတ်လပ်ဏီရ။ ဝါကျပယိုက် ဂမ္ဗိုင်ဗွဲသွပ်ဝံ့ သြပ်လူတ်စီစတ်ရင်ညိ။